

Pomen vztrajnosti in poznavanja pravnih sredstev za ohranitev volkov

Besedilo: Aljoša Petek in Mateja Poljanšek

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij (PIC) in Društvo za ohranjanje naravne dediščine Slovenije (DONDES) sta leta 2014 na Ustavno sodišče Republike Slovenije vložila pobudo za začetek postopka za oceno ustavnosti 2. člena *Pravilnika o spremembah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (Ursus arctos) in volka (Canis lupus) iz narave s pripadajočo Prilogo 2: Načrtovani odstrel volka (Canis lupus) v povezavi s 7.a členom Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah*. S pobudo smo želeli preveriti oziroma dokazati, da je način, na katerega je država tedaj izvajala odstrel volkov, nezakonit in ni v skladu z zakonodajo, na katero se je sklicevala. Z vložitvijo zahteve za oceno ustavnosti 2. člena *Pravilnika* se je začela pravna pot za spremembo na področju posegov v populacije volka in rjavega medveda. PIC je pripravil pravno mnenje, da so posegi v populaciji volka in medveda z odstrelom v nasprotju z *Zakonom o ohranjanju narave (ZON)* in *Direktivo o habitatih*. Glede na ogroženost vrste, njeno biologijo in majhnost populacije smo se v organizacijah odločili, da postopke sprožimo le za volka.

Sodelovanje PIC in DONDES je pozitiven primer sodelovanja dveh nevladnih organizacij, ki sta povezali interese in znanje. DONDES na področju naravovarstva in kot društvo, ki deluje v javnem interesu na podlagi ZON (v primeru tožb je bilo treba izkazati pravni interes strank po ZON), in na drugi strani PIC kot zavod, ki premore pravno znanje in ima status delovanja v javnem interesu na področju varstva okolja po *Zakonu o varstvu okolja*.

Tako sta se organizaciji podali na pravno pot, ki je v 2018 pripeljala do spremembe *Uredbe o odvzemu osebkov iz narave*, ki opredeljuje postopke glede rjavega medveda, volka pa v uredbi ni bilo več. Za volka je začel veljati sistem izdajanja individualnih odločb za odstrel, ki jih v okviru upravnih postopkov za vsakega volka posebej pripravi Agencija RS za okolje (ARSO).

Slovenska populacija volka je ena izmed redkih avtohtonih populacij, ki je še ostala v Evropi. Slovenija predstavlja most med Dinarskim gorstvom (kjer močna populacija volka še obstaja) in Alpami (kjer se je populacija začela vzpostavljati šele v zadnjem desetletju), zaradi česar je ohranitev volka na celotnem območju razširjenosti v Sloveniji velikega pomena za širitev vrste v Zahodno Evropo in ponovno vzpostavitev stabilne populacije v Alpah. To je ključnega pomena za doseg dolgoročnega cilja viabilne dinarsko-alpske metapopulacije. (foto: Miha Krofel)

Velika ovira za sprožitev pravnih postopkov na področjih varstva okolja in ohranjanja narave pri nas je, da je zelo malo pravnih strokovnjakov, ki so specializirani za ti področji. Čeprav se splošna zavest o varstvu okolja in ohranjanju narave v zadnjih desetletjih povečuje, je pomanjkanje znanja na pravnem področju za branjenje interesov okolja in narave še vedno zelo očitno, in to tako v odvetniških kot v sodniških in tožilskih krogih. Zavedanje o pomenu zavzemanja za pravice okolja in narave s pomočjo pravnih argumentov žal še vedno podcenjuje tudi civilna družba in nevladne organizacije. Zagovarjanje interesov narave in okolja je mnogokrat odvisno od posameznikov in nevladnih organizacij, zato je prelivanje znanja iz naravovarstvenega v pravni prostor in obratno ključnega pomena za učinkovito in pravočasno, celo preventivno varovanje okolja in narave.

Za začetek postopka za oceno ustavnosti 2. člena *Pravilnika o spremembah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (Ursus arctos) in volka*

Sledi volka. Prva stopala imajo po pet prstov, zadnja po štiri. Na prstih ima močne kremplje, ki jih ne more vpotegniti v šapo. (foto: Rudi Kraševc)

(*Canis lupus*) iz narave in za vse nadaljnje postopke je bilo izjemno pomembno, da je bilo področje varstva volkov z

Pogled z vrha Velike Milanje na Volovjo reber, ki je jugozahodni rob Snežnika in predstavlja osrednje območje naselitve velikih zveri pri nas. Tu so velike zveri morda najbolj varne pred človekovimi vplivi. Snežnik v povezavi z Gorskim kotarjem in Velebitom tvori gozdni kompleks, ki omogoča dobro povezovanje volkov v Sloveniji z ostalimi v dinarsko balkanski populaciji, kar je ključno tudi za ohranjanje volka pri nas. (foto: Rudi Kraševac)

Poslanstvo Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij (PIC) je že več kot dve desetletji usmerjeno v pomoč civilni družbi pri razreševanju različnih pravnih vprašanj in pri širjenju pravnega znanja tudi na področju varstva okolja in ohranjanja narave, skupaj z naravovarstvenimi organizacijami in društvi. PIC v okviru projekta Zagovorniki okolja nudi brezplačen prvi pravni nasvet na področju varstva okolja, ohranjanja narave ali urejanja prostora. Gre za Zeleno svetovalnico, ki je za uporabnike brezplačna. O svetovalnici si lahko več preberete na <http://zagovorniki-okolja.si/zelena-svetovalnica>. Če potrebujete pravni nasvet ali pomoč, ki se nanaša na okoljsko in naravovarstveno vsebino, lahko posredujete vprašanje na svetovalnico.

DONDES je prostovoljno združenje občanov, ki si prizadeva za ohranjanje narave, zlasti naravne dediščine, ozaveščanje in izobraževanje, učinkovito pravno varstvo ter želi prispevati k poglobljanju in širitvi znanj na področju naravovarstva, skrbi za povezovanje med različnimi strokami ter sodelovanje z drugimi nevladnimi in vladnimi organizacijami. Za več informacij o društvu in njegovih aktivnostih, obiščite spletno stran na <https://naravnadediscina.weebly.com>.

naravovarstvenega vidika dobro strokovno raziskano. Projekt SloWolf in njegove strokovne analize ter ugotovitve (pa tudi pogovori s strokovnjaki) so ustvarili realno in tudi zunanjim bralcem (med drugimi pravnikom) razumljivo sliko o stanju populacije volkov v Sloveniji. Iz raziskav je bilo mogoče jasno videti, kako posamezni ukrepi (vključno z odstrelom) vplivajo na ohranjanje populacije in družbeno sprejemljivost deljenja življenjskega prostora z volkovi. V stališčih SloWolf, nastalih na podlagi znanstvenega raziskovanja, tako piše, da »splošno ubijanje volkov v obsegu, ki še zagotavlja dolgoročni obstoj populacije, ni ukrep, s katerim bi bilo mogoče učinkovito zmanjšati škode zaradi napadov volkov na živino niti kratkoročno niti dolgoročno.« V Republiki Sloveniji se volkove odstreljuje že slaba tri desetletja, torej gre za dolgotrajno prakso. Družbena (ne)sprejemljivost, predvsem za rej-

ce drobnice, katerim volkovi povzročajo škodo, je vseskozi pglavitni argument države pri utemeljevanju vsakoletnega odstrela volkov. Država je pri rejcih z vsakoletnim odstrelom utrdila prepričanje, da je odstrel potreben in tudi učinkovit na področju preprečevanja škod, kar pa je v nasprotju s številnimi strokovnimi raziskavami in analizami, ki celo zatrjujejo, da sta odstrel in količina škodnih dogodkov nepovezana dejavnika in da se število škodnih dogodkov ob odstrelu alfa volkov lahko celo poveča. Za sprožitev pravnih postopkov v primeru branjenja interesov narave je zato nujno dobro poznavanje dogajanja v naravi, temu sledi preučitev pravnih podlag in na tej podlagi se lahko uspešno lotimo uporabe pravnih sredstev z namenom varovanja interesov ohranjanja narave ali okolja. V primeru odstrela velikih zveri, torej tudi volka, pa je treba upoštevati tudi politično občutljivost

V alpski svet se je volk po več kot 50 letih spet vrnil. Območji Porezna (zgoraj) in Ratitovca (spodaj) sta predstavljali ključni konfliktni območji, ki sta vodili v nastanek Zakona o interventnem odvzemu osebkov vrst rjavega medveda in volka iz narave. Alpski svet zaradi svojega reliefa in načina paše predstavlja tudi nove izzive pri oblikovanju ukrepov za varovanje živine pred napadi velikih zveri. (foto: Rudi Kraševac)

vprašanja, pa čeprav to ni vplivalo na organizaciji (PIC in DONDES), da bi odstopili od postopkov ali da bi razmišljali o tem.

V PIC in DONDES smo prvo tožbo zoper državo na Upravnem sodišču zaradi nezakonitega odstrela volkov v Sloveniji vložili že 2015; pred tem je bil, kot že rečeno, sprožen postopek na Ustavnem sodišču. Leta 2015 je bila sprožena tožba zoper *Pravilnik o spremembah Pravilnika o odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (Ursus arctos) in volka (Canis lupus) iz narave*, ki je pravni akt, ki ga izda minister za okolje in prostor (*Uradni list RS, št. 28/09 do 78/2015*). S sodbo *I U 1522/2015* je Upravno sodišče takratno *Prilogo II Pravilnika*, ki je določala odstrel in višino odstrela volkov, razveljavilo. S tem je sodišče v praksi prepovedalo odstrel volkov vsaj do naslednje sezone. Temu je sledila sprememba in odločanje o tem, koliko volkov se bo odstrelilo, se je preneslo na Vlado, pravilnik pa je postal odlok, ki ga sprejme Vlada. *Odlok o ukrepu odvzema osebkov vrst rjavega medveda (Ursus arctos) in volka (Canis lupus) iz narave za obdobje do 30. septembra 2018* se pravno in vsebinsko od prejšnjega pravilnika, ki ga je Upravno sodišče prepoznalo kot nezakonitega, ni razlikoval v nobeni od bistvenih točk. PIC in DONDES sta zato januarja 2018 na Upravno sodišče vložila tožbo zoper ta novi *Odlok*. Tudi v *Odloku* je Upravno sodišče s sodbo *I U 168/2017-18* razveljavilo *Prilogo II*, ki je določala višino odstrela volkov.

Kljub obstoju že druge sodbe, ki je ugotavljala, da se država na nezakonit način loteva odstrela volkov, je bil za leto 2018 sprejet nov odlok, ki je bil, razen v (zelo) omejenih delih obrazložitve, identičen prejšnjemu – torej tistemu, pri katerem je Upravno sodišče že razveljavilo odstrel volkov zaradi njegove nezakonitosti. PIC in DONDES sta sprožila novo tožbo in tako je bila 6. septembra 2018 sprejeta zadnja in tretja sodba v vrsti sodb Upravnega sodišča (*I U 102/2018-17*), ki je znova odpravila *Prilogo II Odloka* in v praksi prepovedala odstrel do konca veljavnosti *Odloka*. Po tej sodbi pa v novem odloku o ukrepu odvzema rjavega medveda in volka odstrel volkov ni bil več predviden.

Direktiva o habitatih je poglobljena pravna podlaga za področje upravljanja zavarovanih prostoživečih živali, med katere sodi tudi volk. Tožniki smo sledili trem testom, ki jih mora država po *Direktivi* izpolnjevati, zato da lahko predpiše odstrel zavarovanih prostoživečih živali. *Direktiva* je prenesena v slovenski pravni red z *Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah*, ki neposredno prenaša tri pogoje za odstrel. Gre za »selektiven in omejen odvzem živali iz narave pod strogo nadzorovanimi pogoji in v omejenem številu« iz prvega odstavka 7. člena *Uredbe*; za odstrel morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

- ▶ da ni druge zadovoljive možnosti, ki bi učinkovito nadomestila odstrel,
- ▶ da gre za omejen in selektiven odvzem iz narave pod strogo nadzorovanimi pogoji,
- ▶ da odvzem (odstrel) ne škoduje vzdrževanju ugodnega stanja populacije ter,
- ▶ najpomembnejše, da sploh obstaja problem ali situacija, ki utemeljuje omejen in selektiven odvzem iz narave.

Upravno sodišče je v zadnji sodbi (*I U 102/2018-17*) ugotovilo (op. v prispevku navajamo ugotovitve iz zadnje sodbe, a so prejšnje vsebinsko zelo podobne), da se država neupravičeno sklicuje na družbeno (ne)sprejemljivost pri odstrelu volkov, ki naj bi bila »problem ali situacija«, ki utemeljuje omejen in selektiven odvzem iz narave. Gre za sicer legitimen razlog, zakaj bi volkove lahko odstrelili, vendar je po besedah sodišča »odnos splošne javnosti in lovcev do velikih zveri, konkretno volkov, pretežno pozitiven [opravljena je bila raziskava javnega mnenja v okviru projekta SloWolf – dostopno na spletni strani projekta –, v katero so bili vključeni lovci, rejci drobnice ter splošna javnost], deloma negativen pa naj bi bil odnos rejcev, ki izražajo veliko nezadovoljstvo[,] in dela kmetijske stroke.

Volk, tudi sivi ali navadni volk, je največja vrsta iz družine psov. Razširjen je po Evropi, Aziji in Severni Ameriki. (foto: Miha Krofel)

Vendar pa po presoji sodišča nobene od teh kategorij ni mogoče same po sebi (npr. zaradi splošno znane številčnosti ali družbenega vpliva), brez navedbe nadaljnjih razlogov, enačiti z »javnostjo« oziroma njenega odnosa do volkov enačiti z njihovo družbeno sprejemljivostjo, posebno ker toženka [država, op. a.] sama navaja, da je odnos splošne javnosti do velikih zveri pozitiven«. Ker država ni na drugačen način utemeljila razloga za odstrel, je bil odstrel volkov prepoznan kot neutemeljen že na tej točki.

Sodišče je kljub temu, da je že navedeno neizpolnjevanje pogoja zadostovalo za razveljavitev *Priloge II Odloka*, nadaljevalo z obravnavanjem pogoja, ki je zgoraj naveden pod prvo alinejo, da torej ni druge zadovoljive možnosti, ki bi učinkovito nadomestila odstrel. Citirava sodišče: »Toženka sama navaja, da je

Navedene sodbe so javno dostopne in jih lahko najdete z vnosom opravilne številke posamezne sodbe v spletni brskalnik ali na spletnih straneh sodišč.

Volk ima 100 do 120 cm dolgo telo, plečno višino 45-75 cm in tehta 20-80 kg. Ima dolge noge, je dober in vztrajen tekač. Za razliko od psa ima na podlakti 10 cm dolgo in 2 cm široko črno progo. (foto: Miha Krofel)

bilo v zadnjih letih sprejetih več ukrepov (sofinanciranje zaščitnih ograj, plačilo dodatnega dela zaradi zaščitnih ukrepov, urejanje komunalnih odpadkov), ki so »usmerjeni na ohranjanje in izboljševanje sobivanja ljudi z velikimi zvermi«, zato med metode za izboljševanje družbene sprejemljivosti strogo zavarovane živalske vrste očitno ni mogoče šteti izključno metod za zmanjšanje populacije. Tudi širjenje populacije volka samo po sebi ne pomeni, da je odvzem utemeljen z vidika njihove družbene sprejemljivosti na teh območjih. Ker je za primere povzročanja škode na premoženju predvidena izjema na podlagi druge alineje prvega odstavka 7. člena *Uredbe* oziroma točke (b) prvega odstavka 16. člena *Habitatne direktive*, nezadovoljstvo rejcev namreč ne more biti odločujoče. Poleg tega, kot izpostavlja tožnika, škodnih dogodkov ni manj zaradi vsakoletnega odstrela, temveč zaradi preventivnih ukrepov. Tudi na nezadovoljstvo rejcev zaradi izvajanja preventivnih ukrepov pa bi po presoji sodišča toženka lahko vplivala z ustreznim izobraževanjem. Glede na navedeno po presoji sodišča odločitev o posegu v zaščiteno vrsto ni natančno in ustrezno obrazložena, saj toženka v obrazložitvi izpodbijanega upravnega akta niti ni dovolj natančno obrazložila izpolnjevanje pogoja, da ni druge zadovoljive možnosti za izboljšanje družbene sprejemljivosti, in to tudi v primeru, če bi bil ta odnos pomembnega dela javnosti dejansko odklonilen (kar očitno ni).« V preteklosti je bilo sprejetih že veliko ukrepov na področju zavarovanja premoženja rejcev drobnice na območjih, kjer živijo volkovi. Ti so se izkazali za učinkovite, a se niso razširili do te mere, da bi število škodnih

dogodkov zadostno znižali. Zato je ponovno postavljeno težišče delovanja države na preventivne ukrepe, ki bodo temeljili na ozaveščanju rejcev pa tudi na finančni podpori za postavitev ovir, ki bodo drobnico varovale pred volkovi. Gre za ukrepe, ki so v nasprotju z odstrelom in so dokazano učinkoviti.

Če zgoraj opisano zgodbo postavimo v časovni kontekst, je šlo skupaj z drugimi formalnimi in neformalnimi dejanji za 6 let prizadevanj, po katerih je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), soočeno s pravno zavezujočimi odločitvami Upravnega sodišča in morebitnimi posledicami nadaljnjega nezakonitega delovanja, končno spremenilo način reševanja odstrela volkov v državi in začelo situacijo reševati na zakonit in vključujoč način in zato v zadnjem *Odloku* za leto 2019 odstrel volkov ni bil več predviden.

Zgodbe pa kljub temu ni bilo konec. Situacija na področju upravljanja rjavega medveda in volka se je spomladi 2019 na terenu začela zaostrovati in poslabševati, vrstili so se različni pritiski civilnih združenj, političnih skupin in posameznikov, končni rezultat tega zaostrovanja pa je bil v Državnem zboru sprejeti *Zakon o interventnem odvzemu osebkov vrst rjavega medveda (Ursus arctos) in volka (Canis lupus) iz narave (Uradni list RS, št. 43/19)*. Delno je bil to tudi rezultat neutemeljeno dolgega čakanja na nov odlok MOP (za Vlado ga pripravlja ministrstvo), ki bi urejal odstrel rjavega medveda. Prav tako pa ARSO s strokovnimi službami ni izvajal individualnih odstrela volka, čeprav bi to lahko počel. V juliju 2019 sta tako PIC in DONDES na Ustavno sodišče vložila *Pobudo za oceno ustavnosti interventnega zakona o odvzemu rjavega medveda in volka iz narave*, kar je bilo glede na naša predhodna delovanja na področju urejanja odstrela volka iz narave razumljivo. Pobuda je bila vložena zato, ker smo menili, da je način urejanja odstrela medvedov in volkov z interventnim zakonom, glede na to da v slovenskem pravnem redu že obstaja zakonsko urejen sistem odstrela, protiustaven. Ustavno sodišče je z odločbo *U-I-194/19-24* zaradi neustavnosti *Zakon* razveljavilo.

Ustavno sodišče je v odločbi ugotovilo, da je Državni zbor, kot zakonodajno telo, prevzel odločanje o tem, o čemer odloča po veljavni zakonodaji Vlada z odlokom. Glede prilog odlokov se je Ustavno sodišče doslej že dvakrat izreklo, da gre za individualiziran akt, ki se izpodbija pred Upravnim sodiščem. Sodbe sodišča v upravnem sporu so za organe izvršilne

Volk je pri nas zavarovana vrsta, varuje se tudi njegov habitat. Uvrščen je v prilogi II in IV *Direktive o habitatih* in na *Rdeči seznam* kot prizadeta vrsta (E). (foto: Miha Krofel)

Monitoring populacije volka je za sezono 2019/20 pokazal, da se med 121 in 150 volkov združuje v 16 tropov, od katerih si 4 delimo s Hrvaško. Pri nas jih je torej med 104 in 129. (foto: Miha Krofel)

oblasti (Vlado, ministrstva itd.) zavezujoče – gre za vse sodbe, navedene zgoraj. Če sodišče odpravi prvotno odločitev, je organ izvršilne oblasti pri morebitni novi izdaji akta vezan na pravno mnenje sodišča glede uporabe materialnega prava (predpisov) in na njegova stališča, vezana na postopek. Ni pa na to vezan zakonodajalec in zakonsko urejanje samo po sebi ne more biti v nasprotju z ustavo (16. točka). Vendar pa načelo delitve oblasti pomeni tudi, da posamezna veja oblasti ne sme prevzemati pristojnosti druge, niti ne sme nedopustno posegati v izvajanje njenih tipičnih funkcij – zakonodajna oblast ne sme prevzemati tipično

izvršilnih funkcij (to je izvrševanje zakonov). O odločitvah izvršilne veje oblasti in skladnosti teh z zakoni in ustavo določa sodna veja oblasti. Konkretno pa je zakonodajna veja (Državni zbor) z urejanjem materije, za katero skrbi izvršilna veja oblasti (Vlada), prevzela funkcijo Vlade – poleg tega je bil *Zakon* identičen dose-danjam *odlokom*, ki so že predstavljeni zgoraj. Ker s posegom omenjeni zakon ni dopuščal možnosti sodnega nadzora nad odločitvijo, je Državni zbor posegel tudi v funkcijo sodne veje oblasti – sodni oblasti je preprečil izvajanje neodvisnega sodnega nadzora, ki bi ga morala sodna veja oblasti vselej imeti nad izvršilno.

Še posebej pomembni sta bili dve ugotovitvi Ustavnega sodišča ter mnenje prof. dr. Rajka Kneza, predsednika Ustavnega sodišča. Ustavno sodišče je v odločbi razložilo, kako mora država izpolnjevati *Aarhuško konvencijo*, ki zagotavlja dostop do pravnega varstva, če gre za odločitve, ki so v nasprotju z okoljskim pravom. Slednje je obrazložilo predvsem z vidika nevladnih organizacij, ki izpolnjujejo posebne pogoje po nacionalnem pravu (status v javnem interesu) in ki imajo torej poseben pomen pri varovanju okolja/narave. Država, po besedah Ustavnega sodišča, zagotavlja zdravo življenjsko okolje, katerega del so tudi zavarovane živalske vrste kot del skupne naravne dediščine.

Dr. Rajko Knez pa je v ločenem mnenju poudaril, da se zaveda dejanske problematike upravljanja volkov, vendar je Ustavno sodišče odločalo o pomembnem ustavnopravnem sistemskem vprašanju in se ni spuščalo v vsebino (materije, ki ima sicer naravo posamičnega akta) – nastopalo je kot branik ustavnosti. Zakonodajalec je prevzel funkcijo izvršilne oblasti, preslišal je opozorila Zakonodajne službe Državnega zbora in očitno želel, da o tej vsebini ne presoja več Upravno sodišče (se tako izogne določanju, ki mu ni po volji). Posebej se je Knez posvetil tudi neustreznosti argumenta, da »se je z zakonsko ureditvijo mudilo«, in ga zavrnil. Ustave ne smemo prilagajati konkretnim okoliščinam, ki niso nastale čez noč; ne gre za nepričakovane, nepredvidljive okoliščine, rezervni scenariji bi bili potrebni že v času sodnega odločanja, saj vedno lahko pride do negativne odločitve sodišča. Knez je izpostavil tudi, kako bi morali razumevati izvajanje prevzetih obveznosti iz *Aarhuške konvencije* glede dostopa do sodnega varstva v povezavi z našim ustavnim redom in ustavno pravico do zdravega življenjskega okolja. V tem delu je s svojim ločenim mnenjem pomembno prispeval k manku pravnoteorične materije, ki doslej ni bila dovolj osvetljena s strani Ustavnega sodišča in je bila tako zapostavljena.

V praksi odločitev Ustavnega sodišča pomeni, da se morajo postopki, povezani z odstrelom volkov in medvedov v Sloveniji, sedaj nadaljevati po veljavni ureditvi *ZON in Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah*. MOP od jeseni 2019 vodi procese usklajevanja (tako v strokovni skupini kot v deležniški skupini vseh vpletenih deležnikov) z namenom, da bi vse vpletene institucije in prizadeti kmetje lahko skladno z zahtevami *Direktive o habitatih* (in sodb Upravnega sodišča ter sodb Sodišča EU v zadevi zoper Finsko)

SODBA SODIŠČA EU V ZADEVI ZOPER FINSKO

Finska se je pred Sodiščem EU znašla, ker je njihova agencija za divjad decembra 2015 izdala dve enomesečni lovski dovoljenji, s katerima je v Severni Savoniji enemu lovcu dovolila odstrel štirih, drugemu pa odstrel treh volkov. Na odločbo o odstrelu se je pritožilo finsko združenje za varstvo narave s skrajšanim imenom Tapiola (Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola Pohjois-Savo — Kainuu ry).

Finsko vrhovno upravno sodišče se je obrnilo na Sodišče EU za razlago, ali lahko države članice EU dovolijo lov za upravljanje populacije na podlagi 16. člena *Direktive o habitatih*. Na podlagi te določbe lahko ob spoštovanju nekaterih pogojev odstopajo od svoje obveznosti, da zagotovijo prepoved namernega ubijanja volkov kot vrste, ki je s to direktivo strogo zaščitena.

Sodišče EU je sicer potrdilo, da se po t. i. *habitatni direktivi* lov na strogo zavarovane živali, kot je volk, lahko izvaja. Vendar je ob tem izrazilo stališče, da so pogoji za to zelo restriktivni. V sodbi je postavljen visok dokazni standard izključitve razumnega (znanstvenega) dvoma. Sodišče je odločilo, da je podelitev dovoljenj za odstrel volkov možna le v izjemnih primerih in kot skrajna možnost, ko so bili izvedeni že vsi drugi blažji ukrepi in ti niso bili uspešni.

»Med drugim Sodišče EU-ja izpostavlja, da je breme dokazovanja na državi članici, ki dovoli takšno upravljanje[,] in da je treba pri dokazovanju uporabljati previdnostno načelo, še zlasti če po presoji najboljših znanstvenih podatkov ostane negotovost glede izpolnjevanja pogojev, ki jih zahteva direktiva o habitatih,« so navedli in opozorili, da je omenjena sodba relevantna za vse države članice EU in »se smiselno uporablja tudi pri vprašanju upravljanja vseh drugih strogo zavarovanih velikih zveri in drugih strogo zavarovanih vrst, ki so uvrščene na prilogo direktive o habitatih«.

Prostoživeči zdravi volkovi ne predstavljajo nobene grožnje za človeka – v Sloveniji v zadnjih 100 letih ni znan noben primer napada volka na človeka. (foto: Miha Krofel)

koristili sistem izdajanja odločitev o odvzemu v primeru konfliktov z volkovi in medvedovi, ki jih izdaja ARSO. Verjameva, da so sedaj pripravljeni na to in bodo lahko ustrezni postopki tudi uspešno stekli.

V primeru sodbe sodišča EU z dne 10. 10. 2019 proti Finski (*glej okvir*) je sodišče EU zavezujoče odločilo, da mora biti cilj (problem), zaradi katerega se uveljavlja izjema odstrela po *Direktivi o habitatih*, jasno določen in natančno utemeljen (npr. pri nas je to družbena sprejemljivost) in mora biti dokazano, da tega cilja ni mogoče doseči z drugo zadovoljivo rešitvijo (pri nas bi bile to aktivnosti varstva, pomoči kmetom pri varstvu, komunikacijske aktivnosti s prebivalstvom za sobivanje).

Predstavljene sodbe Upravnega sodišča in končna sprememba *Odloka* pomenijo preboj, ki lahko tlakuje pot tudi drugim okoljskim »zmagam« po pravni poti, še posebej na področju zavarovanih prostoživečih vrst. Pravni postopki so žal dolgotrajni in za njihovo uporabo je nujno poznavanje pravnih mehanizmov in sredstev. V PIC in DONDES smo veseli, da nam je uspelo, hkrati pa opozarjamo, da je treba tovrstno sodelovanje pravne, naravoslovne in širše okoljske sfere v Sloveniji poglobiti in razširiti. Le tako bo prihajalo do pretoka različnih znanj in uspešnega sodelovanja tudi med nevladnimi organizacijami. Vse, ki se soočate s tovrstnimi primeri, pa lahko le opogumimo, da se ne ustrašite zahtevnosti postopkov in si poiščite pravno pomoč pri organizacijah, ki imajo izkušnje in znanje. ✨